

- Ez a kutatás lezártnak tekinthető?
- Igen. Elkészítettük az interjúkat és születtek rész tanulmányok, amelyek könyv formájában meg is jelentek. A "Család változóban" nevű kutatásnak volt egy kvantitatív része, amit a KSH készített. Mi végeztük a kérdőíves felméréseket. Ezek eredményei a család, a gyereknevelés, az iskolai költségek, a munkamegosztás témakörében jelentkeztek. A másik kötetben a lakásvizonyokról, a családi munkamegosztásról, a gyereknevelés terheiről szóló tanulmányok szerepelnek. /A család változóban, KSH Kiadó, Budapest, 2002./
- Mikor készültek ezek a felmérések?
- 1999-ben kezdtem el a kutatást. Akkor készültek el a falvakban az interjúk, majd 2001-ben egészültek ki a városiakkal, és tavaly novemberben jelent meg könyv formájában.
- Pontosan hány faluban, illetve városban készítették interjút?
- Tíz faluban és hat városban. Úgy is írtuk meg a tanulmányokat, hogy teletűzdeltük interjú részletekkel. Amikor valami megállapítást tettünk, akkor azt mindig bemutattuk.
- A bevont családok hogyan fogadták?
- Nekem nem volt sok rossz tapasztalatom.
- Minek alapján választották ki az adott családot?
- Nem volt egységes a módszer. Mi megkerestük az adott település polgármesterét, a szociális iroda vezetőjét, ha volt, családsegítő szolgálatát. Ott kaptunk címekeket. Még ez az általunk készített öt vagy tíz interjú sem jellemez megfelelően egy-egy települést.

Ebben a szekcióban 13 előadó volt; voltak általánosabb vagy mélyebben kidolgozott munkák. A férfiak és a nők helyzetével foglalkoztak a bemutatók; általános helyzetképről, időszerelemzésről, állapotelemzésről vagy akár a hátrányos megkülönböztetés elleni jogi fellépésről is hallhattak a résztvevők. Demszky Alma a „Női-férfi szerepekről a családban az ezredfordulón” címmel tartott előadást, amelyben az életmódot, mentalitást, családi munkamegosztást és a társadalmassodási formákat vizsgálta a nemek függvényében. Demszky Alma arra keresett választ kutatásaiban, hogyan élnek ma Magyarországon a családos emberek, hogyan osztják fel a különböző elvégzendő feladatokat a családban, illetve, milyen esélyük van a társadalmi életben való részvételre, és milyen különbségeket mutatnak a férfiak és a nők mindezeket illetően. Az előadó arra is fényt derített, hogy a szocialista múlt erősen megváltoztatta a nemek közötti viszonyok hagyományos formáit hazánkban. Napjainkban különböző eredetű tradíciók és újító erők versengenek egymással a nemek közötti viszonyok világában. Demszky Alma kutatási eredményei egy budapesti lakótelepen 2001-2002-ben készített kvalitatív mélyinterjú-sorozatra támaszkodnak.

■ A konferencia színes anyagokból, kutatásokból, észrevételekből állt, nem maradt „fehér folt”, amely a témában még felmerülhetett volna. A társadalmi nemek kutatását alaposan elvégezték a résztvevők, bármely módszert is választották, felelős munka maradt utánuk.

2003-ban is megrendezik a konferenciát. Felvilágosítás és jelentkezés BKE Szociológiai Tanszék, Társadalmi Nem és Kultúrakutató Központ, Nagy Beata, ill. Hadas Miklós, telefon: 217-0127, fax: 217-4462, e-mail: miklos.hadas@btk.elte.hu

Mundruczó Kornél: Szép napok

■ (SZÍNES MAGYAR JÁTÉKFILM)

*Bunda, bunda, szőrös bunda
Pina megy az úton, lökd oldalba!
Széna, szalma, köpönyeg,
Vakard meg a pöcsömet!
(mondóka a filmből)*

Janó jólmenő kisvárosi autókereskedő. Lopott autókkal kereskedik és még arra is futja, hogy Maját kitartsa. A lány terhes „maradt”, utálja az új helyzetet, a hasát. Janó egyik emberét, Pétert elkapta a rendőrség, most szabadult, de egy percig sem maradna, menekülne ebből a világból. „El. A tengerhez. Mindegy hova. Elmegyek. Megyek. Tetszik. Megállok. Ott maradok. De innen el.” Amíg az útlevel megérkezik, a nővérénél marad. A nővér, Marika, mosodában dolgozik, pasija „németben”. Meddősege felejtésére, a magány ellen megveszi a kitarított lány születendő gyerekeit. Péter pont rosszkor érkezik, tanúja lesz a szülésnek, a vásárlásnak is. Az ismeretlen lány nyomába ered, kiderül, hogy régi barátjától, Ákostól van a gyerek. Így fonódnak össze a kisvárosi történet szálai.

Plakátszerű, erős hátterek. Egybefüggő, vad színelületek, mint függönyök előterében a mértani pontossággal beállított, közléről felvett fejek, arcok, egy-egy félszeg, vagy épp ellenkezőleg, sunyi, netán gyilkos félmosoly, de legtöbbször maradnak a bámuló, üres tekintetek. Szavak nélkül befogadó, átmosott tekintetek, vagy pedig dolgokon keresztülrátó, távolba révedő ábrándosak. A történet hátteréhez, mindennapok reklámjához, színeihez, a strand vizének kékjéhez, a Patyolat mosógépjének zöldjéhez, egy-egy lakótelepi fürdőszoba bordójához nincs semmi közük ezeknek a fejeknek. Mintha máshová tartoznának, vagy leginkább sehova sem.

A távolba révedő tekintetek a szép napokról álmodnak? Egy-egy mosoly a jövőnek, vagy éppen a múltnak? Voltak-e, lehetnek-e valódi szép napok? Ezek a fiatalok a szép napokat a jelenben élik: játszanak egymással, magukkal, a testükkel. Korlátok, korlátozó felnőttek, intézmények, kötöttségek nélkül. De egyben jövő és jövőkép nélkül. A múlt rajtuk hagyta nyomát, a börtön (javító-nevelő intézet), az elhibázott anyaság, a kilátástalanság tetteit. De nem hat rájuk a múlt sem, nincs közük saját múltjukhoz, ahogy a börtönből szabadult Péter sem gondolkodik, hogy érdemes-e kockáztatni az újra lebukást és Maja sem kötődik a gyerekhez, szó nélkül adja el. És még nem is a pénz izgatja őket. Egyszerűen időn kívüliek, szenvedő alanyai saját történetüknek.

Péter kikerül az intézetből, nincs otthona, de nincs maradása sem. Idegenül mozog a „szabad” világban. Az institutionalizáltság legerősebb kifejezése, ahogy a hipermarket polcai előtt válogat. Nem tud – ésszerűen – vásárolni! Nem az eszköztelenségen múlik az idegenség, hanem a tanult minták hiányoznak.

Kilátástalanság? Megtelt munkaerőpiac? Motiválatlanság a fogyasztói társadalomba való integrációra? Egyes emberek vagy egy egész nemzedék életérzése lesz hamarosan?

KONFERENCIA

a családon belüli erőszakról

Mindenesetre Mundruczó Kornélnak, a huszonéves rendezőnek talán sikerült filmjével megszólítania egy új nemzedéket. Talán ezért, hogy a filmet Magyarországon és Európa számos filmfesztiválján egyaránt díjazták.

Mert ebben a filmben mindenki magányos. Egyedül vágnak át tereken, pusztá, elhagyott parkolókon. Sietve vágnak át ezeken a tereken. Rohanva közlekednek, mennének, menekülnének saját maguk előtt. Nincs beszéd, csak töredékes mondatok, egy-egy odavetett kérdés, magányos még a röhögés is.

Képtelenek a kommunikációra. Képtelenek megfogalmazni az érzéseiket, gondolataikat és képtelenek kérdéseket feltenni. De nincsenek is kérdések, csak töredezett mondatfoszlányok. Nincs beszéd, csak testükkel kommunikálnak. Agresszivitással. Tapintással. Útéssel. Simogatással, cirógatással. Vagy erőszakoskodással. Zsigereikkel és ösztöneikkel vezetik, rángatják őket egyik helyzetből a másikba.

Mundruczó kísérletező kedvű rendező. Még egy korábbi filmjéhez keresett szereplőket, amikor az aszódi 2. számú Fiúnevelő Intézetben találkozott Polgár Tamással. A közös munka eredményeként, a rendező nyilatkozata szerint, ennek az új filmjének a történetét már nagymértékben Polgár Tamás személye, élete ihlette. Ebben a filmben Pétert, a börtönből hazaengedett fiút játssza. Talán ezért olyan kegyetlenül hiteles a játék. Vagy a hatalmat, az autoritást megtestesítő szavak Péter szájából: „A nevelőm, az igazgató, a pártfogóm, mindenki azt mondta, hogy kaphatok útlevelet.” De most kikerült az intézetből, kiesett saját közegéből, ahol tudta kié a hatalom, kié az utolsó szó. Ebben a világban neki kell(ene) megtalálnia a viszonyítási pontokat. De ez sokkal nehezebb, sokkal összetettebb feladat, mint bent.

Ketrecbe zárt vadak. Ha kötöttségeik, életterük korlátjait érzik, úgy viselkednek, mint az elejtett, bezárt vadak. Péter felalá rója az önkormányzat váróját, tehetetlen. Tehetetlen a hivattal szemben, de tehetetlen a barátja hidegségével, flegmatikusságával szemben és tehetetlen Majjával szemben, aki meghódíthatatlan marad számára, a nőt nem tudja magához kötni. Tehetetlen, beszélni képtelen, csak forrong belül. Mint az állatkertben a ketrecükbe zárt nagyvadak. És rója felalá az elképzelt ketrecet.

Talán önvallomás, hogy utolsó éjszaka, a lány meghódításának utolsó próbájaképpen az éjszakai állatkertbe viszi a lányt. Áldozatnak az oroszán ketrecébe. De kint és bent, áldozat és ragadozó szerepe eddigre már összekuszálódik a filmben. Ahogy a mozdulatokba „rejtett” érzelmek is elválaszthatatlanok lesznek a hallgatásba, kényszeres összerándulásokba zárt szenvedélytől.

Kraivalik Zsuzsanna

■ Országos szakmaközi konferenciát rendez a családon belüli erőszakról az ESZTER Alapítvány a családon belüli erőszak elleni kampánya keretében

■ 2003. SZEPTEMBER 30. ÉS OKTÓBER 1.

A konferencián a különböző területek jeles szakemberei és a civil szervezetek képviselői mellett az érintett szaktárcák felső vezetői is aktív szerepet vállalnak. Várjuk mindazok jelentkezését, akik munkájuk során a családon belüli erőszak felismerésével, kezelésével, kutatásával foglalkoznak, vagy ilyen irányú szakképzésben vagy oktatásban vesznek részt, vagy egyébként érdeklődnek a téma iránt. (védőnők, orvosok, pszichológusok, pedagógusok, szociális munkások, jogászok, rendőrök, stb.)

■ A KONFERENCIA TÉMÁI:

- a családon belüli erőszak fogalma, jellemzői
- mi történt az elmúlt egy évben Magyarországon a családon belüli erőszak kezelése terén
- a családon belüli erőszak egyes megjelenési formái és a társadalmi reakciók
- szexuális erőszak/abuzus a családban
- fizikai erőszak/abuzus a családban
- lelki erőszak/abuzus és elhanyagolás a családban
- rendszer és intézményi erőszak/abuzus
- a családon belüli erőszakkal kapcsolatos jogalkotás és jogalkalmazás kérdései
- külföldi tapasztalatok és működő gyakorlatok
- a szakma, a civil szervezetek és a kormányzat elképzelései a cselekvési programról.

A konferencia időpontja: 2003. szeptember 30. – október 1.

A konferencia helye: Congress Park Hotel Flamenco, Budapest XI. Tas vezér u. 7.

Résztvételi díj: 10.000.-Ft (tartalmazza a konferencia anyagok, az étkezések és a fogadás költségeit is.)

Szállás lehetőség: A konferencia helyszínén, a Flamenco Szállóban két ágyas szobákban 7.500 Ft/fő/éj reggelivel, uszoda és szauna használattal

■ JELENTKEZÉS

és további felvilágosítás:

Család Gyermek Ifjúság Egyesület

1537 Bp. Pf.: 417. /fax: (1) 225-3525, (1) 225-3527

e-mail: csagy@mailto.datanet.hu

A részletes programot (előadások, előadók, szekciók, szekcióvezetők, stb) a következő értesítésben tesszük közzé, illetőleg az előzetes jelentkezések alapján küldjük meg

■ JELENTKEZÉSI LAP

Név:

Foglalkozás:

Intézmény:

Levelezési cím:

(ha lakcím, kérem jelölni!)

Tel.:

Fax:

Email:

Szállást:

kér

nem kér